

3. apríl 2013

Umhverfisstofnun
Suðurlandsbraut 24
108 Reykjavík

EFNI: Athugasemdir við drög að mörkum og skilmálum friðlýsingar Þjórsárvera.

Umhverfisstofnun sendi Landvernd til umsagnar drög að mörkum og skilmálum friðlýsingar Þjórsárvera með bréfi dags. 13. mars sl. Athugasemdir Landverndar fara hér á eftir.

Stjórn Landverndar fagnar framkomnum drögum að friðlýsingarskilmálum við stækkun friðlandsins í Þjórsárverum. Landvernd telur að með tilkomu stækkunarinnar sé mikilvægt skref stigið í náttúruvernd á Íslandi.

2. gr. Markmið friðlýsingar

Stjórn Landverndar tekur undir markmiðslýsingu, en telur þó, sbr. athugasemd við 3. gr., að æskilegt væri að nefna landslagsheild Kerlingarfjalla og gróðursvæði umhverfis Hofsjökul. Með því móti fæst heildrænni markmiðslýsing fyrir friðlandið.

Landvernd bendir jafnframt á að æskilegt væri að nefna sérstaklega vernd menningarminja í markmiðum friðlýsingarinnar. Má því til rökstuðnings nefna gæsaréttir í Þjórsárverum og rústir útlegumanna í Eyvindarveri, sbr. 9. gr. draganna.

3. gr. Mörk verndarsvæðisins

Stjórn Landverndar telur að stækka beri mörk verndarsvæðisins þannig að þau taki meira mið af samþykkt þingsályktunar um vernd og orkunýtingu landsvæða, svæðum á náttúruminjaskrá í nágrenni Þjórsárvera og Hofsjökuls og af þingsályktunartillögu um stofnun Hofsjökulþjóðgarðs, sem lögð var fram á 140. löggjafarþingi (2011-2012). Það er því tillaga Landverndar að innan verndarsvæðis heyrir, að auki við tillögu samstarfsnefndar, eftirtalin svæði:

- i) **Kerlingarfjöll.** Svæðið er á náttúruminjaskrá og í verndarflokki í verndar- og orkunýtingaráætlun.
- ii) **Orravatsrústir á Hofsafrétti.** Svæðið er á náttúruminjaskrá og einstakt fyrir rústavist.
- iii) **Guðlaugstungur.** Friðlýst svæði og eitt þriggja nýrra Ramsarsvæða á Íslandi.

Verndarsvæðið myndi því stækka frá Hofsjökli og ná einnig yfir ofangreind svæði.

Að auki leggur stjórn Landverndar til að mörk friðlandsins nái lengra niður með Þjórsá og að fossarnir Kjálkaversfoss, Dynkur og Gljúfurleitarfoss ásamt

gróðurlendum með ánni allt að virkjunarlónum verði hluti af friðlandinu. Með þessu móti má ná mun heildstæðara verndarsvæði sem endurspeglar betur vistfræðilega heild og sérstöðu Þjórsárvera og nærsvæða.

4. gr. Umsjón með hinu friðlýsta svæði

Stjórn Landverndar leggur ríka áherslu á að í ráðgjafanefnd eigi sæti fulltrúi frjálsra félagasamtaka á sviði náttúruverndar.

5. gr. Vöktun

Í 10. gr. draganna er talað um að hefðbundnar nytjar í ám og vötnum verði áfram heimilaðar eins og verið hefur. Landvernd tekur undir það, en bendir jafnframt á að vöktun þurfi einnig að taka til lífríkis í ám og vötnum, þannig að bregðast megi við ef vísbendingar koma fram um neikvæð áhrif nytja. Þá telur Landvernd að nefna þurfi sérstaklega vöktun gróðurs- og jarðvegsauðlindar í Þjórsárverum, en áfok er þar víða.

10. gr. Landnotkun og mannvirkjagerð

Stjórn Landverndar gerir athugasemd við að heimilt sé að halda við mannvirkjum, svo sem virkjanamannvirkjum, skálum, vegum og námum sem þegar eru í notkun, án þess að leita samþykkis Umhverfisstofnunar. Landvernd telur að viðhald slíkra mannvirkja geti falið í sér umtalsverðar breytingar á umhverfi og náttúru, ekki síst sjónrænar og áhrif á gróður og jarðminjar. Samtökin beina því til samstarfsnefndarinnar að herða kröfur varðandi þetta atriði. Sem fyrstu tillögu (kröfu) leggur Landvernd til að leyfi Umhverfisstofnunar þurfi að koma til vegna viðhalds mannvirkja og sem varatillögu að hið minnsta verði gerð krafa um samráð og umsögn Umhverfisstofnunar varðandi viðhald mannvirkja innan verndarsvæðisins. Eftir sem áður færi um slíkar framkvæmdir/viðhald leyfisveitingar skv. skipulagslögum nr. 123/2010 og lögum um mannvirki nr. 160/2010. Leyfisveitendum bæri að líta til umsagnar Umhverfisstofnunar við ákvarðanir sínar.

11. gr. Umferð í friðlandinu

Umhverfisstofnun í samráði við viðkomandi sveitarfélag ætti að vera heimilt að setja takmarkanir á fjölda hrossa í reiðhópi fyrir vissar reiðleiðir ef þörf krefur að mati stofnunarinnar. Algengt er að sérstakar reglur gildi um fjölda hrossa í hverjum reiðhópi á náttúruverndarsvæðum, t.d. í Vatnajökulsþjóðgarði. Það er gert til að draga úr áhrifum á gróður og landslag.

Þá telur stjórn Landverndar að óþarfi sé að heimila umferð vegna viðhalds mannvirkja og til rannsókna á tímabilinu 1. maí til 20. júní.

12. gr. Refa- og minkaveiðar

Stjórn Landverndar tekur undir þá stefnu að útrýma skuli mink í friðlandinu. Varðandi refaveiðar, bendir Landvernd á að refurinn er eina landspendýrið sem var á Íslandi við landnám og órjúfanlegur hluti af íslenskri náttúru. Landvernd telur því að setja þurfi sérstakar reglur varðandi refaveiðar. Án slíkra reglna gæti 12. gr. brotið í bága við 7. gr. draganna þar sem talað er um að vernda skuli „vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni veranna þannig að þau þróist samkvæmt náttúrulegum lögmálum á eigin

forsendum“. Auðvitað er erfitt að tryggja ákvæði eins og það sem er í 7. gr. en auka má líkur þess með reglum eins og hér eru lagðar til.

13. gr. Undanþágur

Stjórn Landverndar tekur undir að sækja þurfi um leyfi til Umhverfisstofnunar til aksturs utan vega vegna rannsókna og verndaraðgerða. Landvernd tekur einnig undir að leita skuli umsagnar Náttúrufræðistofnunar Íslands.

Landvernd telur þó að ákveðin svæði innan friðlandsins séu það viðkvæm og hætta það mikil á gróður- og jarðvegsskemmdum að völdum aksturs utan vega, að ekki ætti undir neinum kringumstæðum að leyfa umferð um þau, nema þá til björgunarstarfa þar sem ekki verði komið við þylu. Þessi svæði eru í hjarta Þjórsárvera: Nauthagi, Illaver, Oddkelsver, Arnarfellsmúlar, Múlaver, Arnarfellsver og við Arnarfell. Ef koma þarf þungum tækjabúnaði vegna rannsókna ber að nota þylur til slíkra verka.

Fyrir hönd Landverndar,

Guðmundur Ingi Guðbrandsson
Framkvæmdastjóri Landverndar.